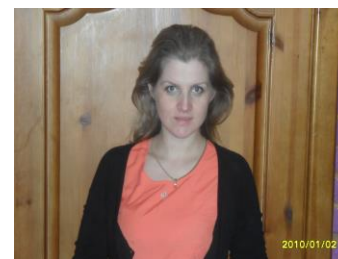

KLUCZOWY PRZEPISY TWORZENIA WARTOŚCI DUCHOWYCH W STUDENTÓW KOLEGIUM NAUCZYCIELSKIEGO

Dzisiaj ważnym problemem jest odrodzenie duchowe narodu ukraińskiego. Więc pojawia się pytanie ustanowienia systemu wartości dla każdej jednostki, społeczeństwa i państwa. Będzie to fundamentem, na którym można budować relacje międzyludzkie, relacje w większości państw i świata w ogóle.

Wychowanie wartości duchowe w słuchaczy koledżką pedagogicznych - proces zorganizowanego, celowego zarówno wpływu zewnętrznego i wewnętrznego na duchowy i moralny sfery osoby, która jest podstawą jej wewnętrznego świata. Jego parametry to: tworzenie wartości duchowych i moralnych; poziom świadomości; reakcja na wpływ pedagogiczny; bogactwo potrzeb duchowych.

Słowa kluczowe: duchowość, wartości duchowe, humanistyczny perspektywy procesu edukacyjnego.

S. Borbych
wykładowca Łuckiego
koledża pedagogicznego
m. Łuck Ukraina

THE STUDENTS OF PEDAGOGICAL COLLEGES HAVE SUBSTANTIVE PROVISIONS IN RELATION TO FORMING OF SPIRITUAL VALUES

For today a pressing question is a spiritual revival of the Ukrainian people. Therefore the question of creation of the system of values appears for every personality, for society and state. It will become basis leaning on which it is possible to put right interpersonality mutual relations, relations in the states and with the world on the whole.

Education of spiritual values for the students of pedagogical colleges - it the process of purposeful both external and internal influence organized, on the spiritually-moral sphere of personality, which is the kernel of her the internal world. His indexes can be: formed of spiritually-moral values; level of development of consciousness; a reaction is on pedagogical influence; riches of spiritual queries.

Keywords: spirituality, spiritual values, humanism world view, educational-educator process.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

На сьогодні актуальним питанням є духовне відродження українського народу. Тому постає питання створення системи цінностей для кожної особистості, для суспільства і держави. Це стане основою, спираючись на яку можна налагоджувати міжособистісні взаємини, відносини в самій державі і зі світом у цілому.

Виховання духовних цінностей у студентів педагогічних коледжів – це процес організованого, цілеспрямованого як зовнішнього, так і внутрішнього впливу на духовно-моральну сферу особистості, яка є ядром її внутрішнього світу. Його показниками можуть бути: сформованість духовно-моральних цінностей; рівень розвитку самосвідомості; реакція на педагогічний вплив; багатство духовних запитів.

Ключові слова: духовність, духовні цінності, гуманістичний світогляд, навчально-виховний процес.

Постановка проблеми. На сьогодні проблема формування духовності студентів є важливою й актуальною. Вона насить соціальний характер, оскільки пов'язана з таким поняттям як розвиток особистості. Часто можна почути заклики про формування національної свідомості людини та виховання справжнього громадянина, і поштовхом та основою для цього є передусім виховання духовної особистості. Адже духовність народу, духовний розвиток особистості усвідомлюють сьогодні як найнеобхідніші чинники у розбудові суверенної України. Злам двох тисячоліть характеризується виявом бездуховності в суспільстві та прагненням до гармонізації буття з повноцінним відродженням світу людини. Оновлення суспільства на засадах загальнолюдських цінностей, вільного вибору життєвого шляху потребує принципово нових підходів до питань виховання молодого покоління.

Актуальність проблеми духовності підтверджують доробки у різних галузях науки і практики. Зокрема, її вивчення знайшло відображення у наукових положеннях філософів, які розглядали духовність як сферу осмислення дійсності (В. Баранівський, Г. Горак, Л. Сохань, Л. Олексюк, В. Слободчиков, В. Сугатовський, В. Шердаков та ін.); психологів, які аналізували психологічні витоки духовних цінностей (І. Бех, М. Боришевський, Т. Бутковська, О. Зеліченко, В. Москалець, О. Киричук, Г. Костюк, Є. Помиткін, та ін.); педагогів, які досліджували сутність духовного розвитку, особливості організації духовного виховання особистості (С. Гончаренко, Ю. Гуров, В. Доній, І. Зязюн, І. Зайченко, Б. Кобзар, І. Степаненко, С. Тищенко, Г. Шевченко та ін.) та взаємозумовленість духовного і національного (М. Стельмахович, Б. Ступарик, Д. Тхоржевський та ін.).

Адекватність усвідомлення феномена «духовність» можлива шляхом аналізу особистісних духовних цінностей. Саме вони стали об'єктом дослідження широкого кола науковців (Ю. Гіпенрейтер, А. Здравомислов, М. Каган, О. Киричук, О. Леонтьєв, В. Маргуліс, А. Маслоу, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.).

І. Бех стверджує, що духовні цінності включають сенс життя, добро, зло, любов, тощо. Науковець, наголошує, що «духовність передбачає вихід за межі егоїстичних інтересів, особистої користі і зосередженість на моральній культурі людства» [1, с. 124]. Він вважає, що духовні цінності людина завжди усвідомлює, так, як вони формуються шляхом усвідомлення. Тому метою освіти мають стати моральне самоусвідомлення виховання та формування духовних цінностей. Дослідник також стверджує, що духовні цінності є індикаторами розвиненої особистості, за допомогою яких вона впізнається.

Розвинена особистість визначається мірою засвоєння соціального досвіду та внеском у скарбницю матеріальних та духовних цінностей. Отже, така особистість характеризується науковим світоглядом. В. Вернадський зазначав: «Науковий світогляд є створення і вираження людського духу; нарівні з ним проявом тієї ж роботи слугує релігійний світогляд, мистецтво, суспільна і особиста етика, соціальне життя, філософська думка або споглядання» і далі: «Усі ці вияви людського життя тісно сплетені між собою, і можуть бути розділені тільки в уяві» [3, с. 39,50.]. Тому, говорячи про зв'язок інтелекту і духовності, слід розглядати їхню специфічну роль по відношенні один до одного. Треба також зазначити, що важливою умовою духовності є рефлексивність, яка дозволяє розвиватися духовним потребам, які в свою чергу переростають в цінності.

У вихованні людини важливе значення має процес формування ціннісного ставлення до різних явищ дійсності, а також ієрархії цінностей особистості, що визначають її ставлення до навколишнього світу і поведінку в суспільстві. Це тривалий і складний процес, на який впливають родина, окремі соціальні інститути і групи, засоби масової інформації, суспільство. Важливу роль у цьому процесі відіграє система освіти, виховання молоді в освітніх установах, насамперед у педагогічних коледжах, завдання яких полягає в тому, щоб створити умови, в яких усі позитивні цінності освіти стали би надбанням особистості, котра навчається, її внутрішніми орієнтирами діяльності.

З огляду на це постає завдання розробити таку цілісну організацію освітнього простору, яка створювала б умови для наповнення внутрішнього світу студентської молоді ціннісним змістом.

Будучи виявленими, структурованими, дидактично опрацьованими й прийнятими педагогом як особиста система цінностей, духовні цінності можуть стати основою системи ціннісних орієнтацій учнів відповідно до вікових особливостей (вони виявляють підвищений інтерес до пошуку ідеалів і сенсу життя), а також ядром системи духовно-морального виховання в педагогічних коледжах.

Теоретичними засадами визначення змісту поняття «духовність» є тлумачення цього феномена як особливості психічної організації індивіда, яка виявляється в його чуттєво-емоційній сфері та є визначальною у формуванні особистісних рис, світогляду, ціннісних орієнтацій людини, якими детермінуються її життєві домагання, потреби, діяльнісна сфера тощо. Духовні цінності відображають риси особистості, систему прагнень; це вираження потребностей, що забезпечує розвиток соціального суб'єкта.

Головними положеннями щодо формування духовних цінностей у студентів педагогічних коледжів є гуманістичні загальнолюдські моральні цінності: добро, гуманність, чуйність, милосердя, толерантність, відповідальність, орієнтовані на внутрішні риси людини, які беруть до уваги норми поведінки і які допомагають у соціальній адаптації студентській молоді, тісно взаємодіючи із суспільними, цивільними, комунікативними цінностями. Головна особливість духовно-моральних гуманістичних цінностей полягає в тому, що їхня орієнтація спрямована на благо людини і життя на Землі.

Духовно-моральні цінності охоплюють турботу про людину, її визнання як цінності й любов до неї, шанобливість і благоговіння перед людським та будь-яким іншим життям.

Духовно-моральні цінності становлять ядро гуманістичного світогляду і формуються на основі тих реалій і вчинків, які ми не просто оцінюємо, але й схвалюємо, тобто оцінюємо як добрі, благі, гарні. Загальною категорією для позначення духовно-моральних цінностей є категорія добра, що охоплює всю невизначену сукупність дій, принципів і норм морального.

Важливим питанням, на яке слід звернути увагу, є класифікація цінностей. Зазначимо, що неможливо розташувати цінності в порядку їх важливості, будь-яка така спроба містить елемент суб'єктивного характеру.

Головними цінностями національного виховання, визначеними у Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», стали патріотизм, громадянськість, гуманізм, толерантність, совість, честь, працелюбність. В умовах державотворення на перше місце правомірно ставлять завдання духовно-морального виховання, а саме громадянськості. В основу сучасного розуміння ідеї громадянськості покладено такі фундаментальні цінності:

- *Людина* – найвища цінність.
- *Батьківщина* – наріжний камінь того, що єднає тисячі поколінь етносу в єдине ціле.
- *Сім'я* – природне середовище розвитку людини, основа її духовності.
- *Праця* – основа людського життя;
- *Знання* – багатство особистості, надія народу на виживання.
- *Земля* – спільний дім, батьківщина всього людства, цілісного і неподільного.
- *Мир* – головна умова існування землі, Батьківщини, сім'ї, людини.

Виховання майбутнього спеціаліста ґрунтується на таких положеннях:

- самопізнання;
- усвідомлення своїх почуттів, рис;
- формування «духовного інтелекту», спільності як основи українського національного характеру;
- співвідношення себе з вимогами суспільства, професії, віри, сім'ї [2].

Найефективнішими засобами стимулювання процесу виховання студентів педагогічних коледжів, на наш погляд, є:

- робота у мікрогрупах;

- дискусії;
- турніри;
- дебати;
- наукові конференції;
- обговорення творів-роздумів;
- проблемні завдання;
- «вживання» в образи творів мистецтва;
- захист проектів майбутнього.

В інноваційній методиці навчально-виховного процесу Луцького педагогічного коледжу переважає добір методів, засобів і прийомів, в яких можна виділити такі риси:

- спрямованість на формування внутрішньої людини, ядра особистості;
- заснованість на особистому духовному досвіді, зверненість до цілісної людини, її розуму, волі, почуттів, до її розуму, серця і душі;
- різноманітність шляхів і форм духовного життя.

Ми цінуємо кожну особистість як унікальну сутність, яка є важливою для нас сама по собі та має потенціал духовного, морального, інтелектуального та фізичного розвитку.

Відповідно до цих цінностей особистість повинна:

- прагнути пізнати власний характер, його сильні та слабкі риси;
- розвивати почуття самоцінності;
- прагнути зрозуміти сенс життя, своє призначення, замислюватися, як його прожити;
- прагнути жити за загальноприйнятими моральними нормами;
- з відповідальністю використовувати свої права і привілеї;
- набувати знань і мудрості протягом життя;
- нести відповідальність за своє життя в межах своїх можливостей.

Що стосується взаємин з іншими людьми, то, керуючись цими цінностями, студенти педагогічного коледжу повинні:

- поважати гідність усіх людей;
- давати зрозуміти іншим, що їх цінують;
- заслуговувати лояльність, довіру, щирість;
- співпрацювати з іншими;
- підтримувати інших;
- поважати життя, приватність інших;
- намагатися розв'язувати проблеми мирним шляхом.

У ставленні до суспільства:

- розуміти свої громадянські обов'язки;
- бути готовими протистояти ідеям і діям, шкідливим для окремих осіб чи всього суспільства;
- підтримувати сім'ю у вихованні дітей і турботі про утриманців;
- допомагати людям розуміти закон та його дії;
- підкорятися закону і сприяти його виконанню іншими людьми;
- приймати різні віровчення і поважати право інших людей на релігійну і культурну своєрідність;

- підтримувати людей, які самостійно не можуть вести гідний спосіб життя;
- сприяти демократії;
- визнавати правду та єдність пріоритетами громадського життя.

У ставленні до навколишнього середовища:

- зберігати скрізь, де можливо, збалансованість і розмаїття у природі;
- виправдовувати розвиток лише за умови збереження навколишнього середовища;
- відновлювати природне середовище, зруйноване людиною;
- зберігати, де можливо, красу природи;
- усвідомлювати місце людини в світі.

Педагоги навчають будувати діалог із самим собою, іншими людьми, світом у цілому відповідно до загальнолюдських цінностей, наповнювати свій внутрішній світ новим змістом, обирати високі, гуманні життєві цілі, відроджуючи традицію педагогічного діалогу, заснованого на глибинному, внутрішньому взаємсприйнятті особистості педагога й студента на основі загальних цінностей, ідеалів, змістів, авторитетів. Адже саме спрямованість педагога, який має виражену творчу індивідуальність, характеризує наявність цінностей, переконань та ідей, які становлять внутрішній стрижень особистості й діяльності педагога: гуманістична домінанта особистісних цілей, уявлення про ціль своєї діяльності як високу місію розвитку людини.

Отже, виховання духовних цінностей у студентів педагогічних коледжів – це процес організованого, цілеспрямованого як зовнішнього, так і внутрішнього впливу на духовно-моральну сферу особистості, яка є ядром її внутрішнього світу. Його показниками можуть бути:

- сформованість духовно-моральних цінностей;
- рівень розвитку самосвідомості;
- реакція на педагогічний вплив;
- багатство духовних запитів.

Використання духовних цінностей у процесі духовно-морального виховання студентів педагогічних коледжів досягає оптимального рівня, якщо виявлені можливі об'єкти духовних потреб (ціннісних орієнтацій) у базовому освітньому компоненті й поєднані з гуманістичною ціннісною орієнтацією педагога, що визнає єдність особистісного способу життя і форм педагогічної співпраці.

Література:

1. Бех І.Д. Виховання підростаючої особистості на засадах нової методології / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія. - 1999. - № 3. - С. 5–14.
2. Бех І.Д. Духовні цінності в розвитку особистості / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія. - 1997. - № 1. - С. 124–129.
3. Вернадский И. Избранные труды по истории науки / И. Вернадский – М., 1981. – С. 39, 50.

THE STUDENTS OF PEDAGOGICAL COLLEGES HAVE SUBSTANTIVE PROVISIONS IN RELATION TO FORMING OF SPIRITUAL VALUES

S. BORBYTCH

Statement of the problem. Today the problem of formation of spirituality of students is important and relevant. She has a social character, since it deals with the concept of personal development. You can often hear calls for the formation of national consciousness of man and the education of the citizen, and the impetus and the basis for this is primarily the spiritual upbringing of the individual. Because the spirituality of the people, the spiritual development of the individual realize today as a necessary factor in the development of sovereign Ukraine. Kink two millennia is characterized by the manifestation of spirituality in society and the desire to harmonize Genesis with the full revival of the world of man. The renewal of society on the principles of human values, free choice of life requires fundamentally new approaches to the education of the young generation.

The urgency of the problem of spirituality confirming achievements in various fields of science and practice. In particular, its study is reflected in the scientific provisions of the philosophers who have considered spirituality as a field of interpretation of reality (V. Baranovskiy, G. Horak, L. Sokhan, L. oleksiuk, V. Slobodchikov, V. Spadowski, V. Serdukov, etc.); psychologists who analyzed the psychological origins of spiritual values (I. Bech, N. Borichevsky, T. Butkovsky, A. Selteco, V. Moskalets, Alexander Kirichuk, G. Kostyuk, There.

Pomytkin, etc.); teachers who explored the essence of spiritual development, especially the organization of the spiritual education of the individual (S. Goncharenko, Y. Gurov, B. Dony, I. Sasun, .. Zaichenko, Would. Kobzar, I. Stepanenko, C. Tishchenko, G. Shevchenko, etc.) and spiritual interdependence and national (N. Stelmachowicz, Would. Stupart, D. Tchorzewski, etc.).

The adequacy of awareness of the phenomenon of "spirituality" is possible through the analysis of personal spiritual values. They became the object of study of a wide range of scientists (Y. Grerater, A. Zdravomyslova, N. Kagan, Alexander Kirichuk, A. Leontiev, B. Margulis, A. Maslow, V. Sukhomlinsky, K. Ushinsky, etc.).

I. Bech argues that spiritual values include the meaning of life, good, evil, love, and the like. Scientist, notes that "spirituality involves going beyond selfish interests, personal use and concentration on the moral culture of mankind" [1, p. 124]. He believes that the spiritual values of people, always aware, as they are formed by awareness. Therefore, the aim of education should be moral education identity and the formation of spiritual values. The researcher also argues that spiritual values are indicators of personality, by which she is recognized.

Developed personality is determined by the degree of assimilation of social experience and contribution to the Treasury of material and spiritual values. Consequently, such a person is characterized by the scientific worldview. V. Vernadsky said: "the Scientific worldview is the creation and expression of the human spirit; along with manifestation of the same work is religious worldview, art, social and personal ethics, social life, philosophical thought or contemplation" and further: "All these manifestations of human life are closely interwoven with each other and can be separated only in the imagination" [3, p. 39,50.]. Therefore, speaking about the connection of intellect and spirituality, should consider their specific role in relation to each other. It should also be noted that an important condition of spirituality is reflexivity, which allows you to develop spiritual needs, which in turn grow in value.

In education, the importance of the process of formation of the valuable relation to various phenomena of reality, as well as the hierarchy of values of the individual, determining its attitude and behavior in society. It is a long and complex process, influenced by family, some social institutions and groups, the media, society. Important role in this process is played by the education system, the education of youth in educational institutions, especially colleges of education, whose main task is to create conditions in which all positive values of education would become the property of the individual who learns, her inner guiding the activities.

Given this, the challenge is to develop a coherent organization of educational space, which would create the conditions for filling the inner world of the student youth of valuable content.

Being detected, structured, didactic processed and accepted by the teacher as a personal system of values, spiritual values can be the basis of the system of value orientations of students according to age features (they have a keen interest in the search for values and meaning of life), as well as the core system of spiritually-moral education in teacher training colleges.

The theoretical foundations of defining the content of the notion "spirituality" is the interpretation of this phenomenon as the peculiarities of the mental organization of the individual, which is evident in his sensory-emotional sphere and is decisive in the formation of personal qualities, attitudes, value orientations of the person, which determined her life's ambitions, needs, activity scope, and the like. Spiritual values reflect personality traits, aspirations, and this expression necessities that provide for the development of the social subject.

The main provisions on the formation of spiritual values among students of pedagogical colleges are humanistic universal moral values: kindness, humanity, sensitivity, compassion, tolerance, responsibility, focused on internal features of a human, taking into account norms of behavior and that help in social adaptation of students, working closely with public, civil, communicative values. The main feature of moral humanistic values is that their orientation is towards the benefit of man and life on Earth.

Spiritual and moral values encompass the care of the person, his recognition of how values and love for him, respect and reverence for human and other life.

Spiritual and moral values are at the core of the humanistic worldview and are based on those realities, and deeds that we not just appreciate, but also welcome, i.e. assessed as good, good, good. A General category to refer to spiritual and moral values is the category of good, which covers the whole of an indefinite set of actions, principles and moral norms.

An important question that should pay attention is the classification values. Note that it is impossible to place the values in order of importance, any such attempt involves an element of subjective nature.

The main values of national education, defined in the State national program "Education" (Ukraine XXI century)", were patriotism, citizenship, humanism, tolerance, conscience, honor, hard work. In terms of creating the state's first legitimate goals of spiritual and moral education, namely citizenship. The basis of the modern understanding of the idea of citizenship based on the following fundamental values:

- People – the highest value.
 - Homeland is the cornerstone that unites thousands of generations of the ethnic group into a single unit.
 - Family is the natural environment of human development, the Foundation of his spirituality.
 - Labour is the basis of human life;
 - Knowledge is the wealth of the individual, the hope of the people for survival.
 - The earth is a common home, the birthplace of all mankind, whole and indivisible.
 - Peace was a precondition for the existence of the earth, homeland, family, man.
- The education of a future specialist is based on the following provisions:
- self-knowledge;
 - awareness of their feelings, Fig;
 - formation of a "spiritual intelligence", of community as the basis of Ukrainian national character;
 - the ratio themselves with the requirements of society, profession, faith, family [2].

The most effective means to promote the process of education of students of pedagogical colleges, in our opinion, are:

- work in chrograph;
- discussion;
- tournaments;
- debate;
- scientific conference;
- discussion essay-reflection;
- problem tasks;
- "getting used" to the images of works of art;
- protection of future projects.

In the innovative methodology of the educational process Lutsk pedagogical College dominates the selection of methods, tools and techniques, which are the following traits:

- focus on the formation of the inner man, the core of the personality;
- thoroughness of personal spiritual experience, vernant a whole person, mind, will, feelings, mind, heart and soul;
- variety of ways and forms of spiritual life.

We value every person as a unique entity that is important to us in itself and has the potential for spiritual, moral, intellectual and physical development.

According to these values, a person must:

- seek to know his own nature, his strong and weak features;
- develop a sense of self-worth;
- seek to understand the meaning of life, my purpose, to think, how to live;
- strive to live according to generally accepted moral norms;

with the responsibility to use their rights and privileges;

- to acquire knowledge and wisdom for life;
- to take responsibility for their lives within their capabilities.

As for relations with other people, is guided by these values, students of the pedagogical College must:

- to respect the dignity of all people;
- make it clear to others that they are valued;

is to earn the loyalty, trust, sincerity;

- collaborate with others;
- to support others;
- to respect life, privacy of others;
- try to solve problems peacefully.

In relation to society:

- to understand their responsibilities;
- to be prepared to confront the ideas and actions that are harmful to individuals or the entire society;

- to support the family in the upbringing of children and the care of dependants;
- to help people to understand the law and its validity;
- to obey the law and promote the performance of other people;
- take different creeds, and to respect the right of other people on religious and cultural

identity;

- to support people who are not able to lead a decent life;
- to promote democracy;
- to recognize the truth and the unity of the priorities of public life.

In relation to the environment:

- save wherever possible, balance and variety in nature;
- to justify the development only under condition of preservation navkolushnogo environment;

- to restore the natural environment destroyed by man;
- to preserve, where possible, the beauty of nature;
- to understand the place of man in the world.

Teachers teach to build a dialogue with oneself, other people and the world at large in accordance with universal values, to fill your inner world with new content, elect the high, humane life goals, reviving the tradition of pedagogical dialogue, based on a deep, internal vzaimodopolnjat personality of the teacher and the student on the basis of shared values, ideals, meanings, influencers. Because the direction of the teacher, who has a pronounced individuality, characterized by the presence of values, beliefs and ideas that constitute the inner core of the personality and work of the teacher: dominant humanistic personal goals, performance on its mission as the mission of human development.

Therefore, the education of spiritual values in students of teacher training colleges is a process of organized, targeted both external and internal impact on the spiritual and moral sphere of the individual, which is the core of her inner world. Its indicators can be:

- the formation of spiritual and moral values;
 - the level of development of consciousness;
 - reaction to pedagogical impact;
- the riches of spiritual needs.

The use of spiritual values in the process of spiritual and moral education of students of pedagogical colleges reaches an optimal level, and if there are possible objects of spiritual needs (value orientations) in the basic education component and combined with a humanistic value orientation of teacher that recognizes the unity of the personal way of life and forms of pedagogical cooperation.

REFERENCES:

1. Bekh I. D. Education parastoo osobistosc on ambushes Novo metodolog / I. D. Bech // Pedagogika . psychology. - 1999. - No. 3. - S. 5-14.
2. Bekh I. D. Duhon cnost in the development of osobistosc / I. D. Bech // Pedagogics and psychology. - 1997. - No. 1. - S. 124-129.
3. Vernadsky I. Selected works on the history of science / I. Vernadsky, M., 1981. – P. 39, 50.